ה: השותפין פרק ראשון בבא בתרא

עין משפט נר מצוה

כו א כ מי׳ פי״ד מהל׳ מלוה הל׳ ח סמג עשין עד טוש״ע ח״מ סי׳ עח סעיף ח:

כז ג מי׳ שם סמג עשין לד טוש״ע ח״מ סי׳ קח סעיף ח:

כח ד ה מי׳ שם סמג שם טוש״ע ח״מ סי׳ עח סעיף ח:

רבינו גרשום

כי היכי דלא ליטרדן. שלא יתבעו בזמנו: אילימא בזמנו. בשעת השלמת ר׳ אמות פשיטא דנאמן דמי איכא למאן דאמר דבזמנו לא הוי נאמן; אלא בתוך זמנו. קודם השלמת ד׳ אמות ואפ״ה קתני דנאמן דבחזקת שנתן הוא אלמא עביד אינש דפרע בנו זימניה ותיובתא דריש לקיש. אמר לך ריש לקיש בעלמא אימא לך דלא עביד אינש דפרע בנו זימניה ושאני הכא גבי כותל אמאי נאמן דליכא תוך זמנו דכל שעה ושעה כל דימוס ודימוס שבנה ומנו הוא לסייע ומס״ה נאמן; ת״ש מסיפא. הא סיפא קשיא לאביי ורבא אמרי לך אביי ורבא בעלמא אימא לך דעביד אינש דפרע בנו זימניה ושאני הכא גבי סמך לו כותל דמס״ה אינו נאמן כי טעין דפרע חלקו קודם שסמך ל׳ דאמרי׳ ליה אימר אמר סבר בדעתו הואיל ואינו חייב עכשיו לסייע בהנבהה למה ליה למיתן ליה מי ייסר דמחייבי (ליה) [ל״ן] רבנן למיתן כשאסמוך הכותל ומשום האי סברא לא יהיב ליה מידי ואי טעין דיהיב אינו נאמן; ואפ״ה מיתמי. שאם טעין אחד לחבירו פרעתיך תוך זמנו ומת והניח יתומים תייבין היתומין לשלם דלא יכלי למטען שמענו מאבינו שאמר שפרע לו בתוך זמנו ואע״ג דאמרי׳ הבא ליפרע מנכסי יתומין אע״פ שיש לו שטר לא יפרע אלא בשבועה דאמרי׳ אלו היה אבוהן קיים הוה ספיק שוטר ומרע ליה לשטרא אפ״ה דמחמרינן כל כך בנכסי יתמי אפ״ה אי אמר אבוהן לבעל חובו פרעתיך בתוך זמנו ומת מגבי מיתמי; מה לי לשקר במקום חזקה. כלומר הואיל ויכול הוא לטעון לפטור עצמו ולומר שפרע בזמנו כו׳ בחזקה דאדם פורע בזמנו הואיל ויכול לפטור עצמו בזמנו ואמר תוך זמנו אמרי׳ מה לי לשקר:

ל) [נראה ע״ל דאמרי׳ ליה דידלי אמר וסבר דעתו דאילו אמר. כ) [אילו ע״ל שפרע בזמנו אמרינן מה לי לשקר ונאמן לטעון שפרע תוך זמנו ואף שהיא נגד החזקה דאדם פורע בזמנו יכולא ליטול לפטור עצמו ולומר שפרע בזמנו].

ה:

לא אמרינן מיגו במקום חזקה ומ״מ אין להוכיח מכאן דקסבר ריש לקיש המלוה את חבירו בעדים אין צריך לפורעו בעדים דאפשר דמיירי הכא שהלוהו שלא בעדים אלא הודה לו בפני עדים דאפילו למ״ד צריך לפורעו בעדים ה״מ היכא דהלוהו בפני עדים מעיקרא דלא היימניה אלא בפני עדים ואם תאמר מכל מקום ניפשוט מהכא דלא אמרינן מיגו דאי בעי אמר פרעתיך עתה ואומר ר״י דהא לא משיב מיגו כיון דמיירי דקיימי ביום אחרון של זמן ואע״ג דמסקינן בשילהי דהשואל (כ״מ דף קכ: ופס) דעביד איניש דפרע ביומא דמישלם זימניה מ״מ אין זה מיגו דלא חליף איניש למימר פרעתיך היום אבל רגיל הוא לומר פרעתיך אתמול ושכחת: **כי היכי דלא ליטרדן.** אע״ג דבב׳ יש בכור (בכורות דף מט. ופס) תנן בכור בתוך שלשים יום בחזקת שלא נפדה ואומר ר״י דהתם לא שייך אי טעמא דלא ליטרדן דהוי ממון שאין לו תובעין מיהו קשיא לרבי מפרק האשה (כ״מ דף קכ: ופס) דאמר בעו מיניה מרבי יגאי שוכר אומר נתתי ומשכיר אומר לא נטלתי על מי להביא ראיה אימת אי בתוך זמנו מגיגא מת (ג) בתוך שלשים יום בחזקת שלא נפדה והשתא היכי מדמי לה לבכור דהתם לא שייך למימר לא ליטרדן ולכך צריך לומר דבכור נמי איכא טירדא דמלוה שצריך מיד ליתן דזריזין מקדימין ומפרש ר״י טעם אחר דהכא כיון דחייב לו ואיתרמי ליה זוזי פורע לו תוך הזמן דלא ליטרדן אבל גבי בכור דאכתי לא איחייב כלל עד לאחר ל׳ יום ושמא ימות בתוך ל׳ ויפטר וכן שוכר שמא יפול ביתו של משכיר ויצטרך שוכר לבנות דלא עדיף מיניה ומיהו קשיא הא דפריך לר״ל מכותל חצר שנפל ודייק מיניה דעביד איניש דפרע בנו זימניה לאחר ורבא נמי מיקשי דמודו התם דלא עביד דפרע דשמא לא יבנה זה את הכותל ומיהו בכמה מקומות יכול לומר וליטעמיך ולא קאמר: **אילימא דא״ל פרעתיך בזמני פשיטא.** וא״ת ואמאי פשיטא הא כיון דאין אדם פורע תוך זמנו ואנן סהדי שזה עשה כותל אינטריך לאשמועינן דאין צריך לפורעו בעדים דאי לא היימניה מעיקרא אבל הכא ליכא שום הוכחה דלא היימניה הילכך פשיטא דאין צריך לפורעו בעדים התם משום דלא היימניה מעיקרא אבל הכא ליכא שום הוכחה דלא היימניה הילכך פשיטא דאין צריך לפורעו בעדים: **ואפילו מיתמי.** ואע״ג דאמור רבנן הבא ליפרע בו׳. נראה דביתומים גדולים מיירי אבל בקטנים לא נבי אפי׳ תוך זמנו (ג) לרב ספא דמפרש טעמא דאין מזקקין משום פריעת בעל חוב מצוה ויתמי לאו בני מיעבד מצוה ניהו ואפילו לרב הונא בריה דרב יהושע דמפרש טעמא משום לרבי לא נבי מיתמי קטנים אפילו תוך זמנו דאין מקבלים עדים שלא בפני בעל דין דקטנים משום שלא בפניו כדמוכח בריש פרק הגוזל בתרא (ב״ק דף קיב.) ואפילו נתקבלה עדות בחיי האב (ד) מצית למימר דחייסינן לגרבי אפילו תוך הזמן בקטנים כדאשכחן גבי אלמנה בפרק השולח (גיטין דף לד: ופס) דתנן אין האלמנה נפרעת מנכסי יתומים אלא בשבועה וטעמא משום שמא התפיקה הנעל לגרבי אע״פ שהוא תוך הזמן ומיהו מאלמנה אין ראיה דהתם חייסינן לגרבי אפילו בגדולים משום דאית לה בתנאי בית דין כדאמרינן בהנושא (כתובות דף קג: ופס) דחייסינן טפי לגרבי בכנותיו מבנה אשתו משום כיון דאיתנהו בתנאי בית דין דימוך גרבי אתפסיקו ואין להביא ראיה מדלא קאמר הכא אע״ג דאמור רבנן אין מזקקין לנכסי יתומים קטנים אח״כ רבית אוכלת בהן כו׳ דלא מיירי בקטנים אלא דוקא בגדולים דשמא משום רב פפא נקט מילתיה בגדולים אי נמי נקט ההוא דהכא ליפרע לאשמועינן דגבי אפילו בלא שבועה ואין להביא ראיה משלהי דמכילתין (דף קנד:) דקאמר מאי ביניייהו דרב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע ולא קאמר איכא ביניייהו כגון דמית לוה תוך הזמן דלרב הונא גבי דהא רב הונא ורב פפא אמר בשמעתין דלית להו חזקה דרשי לקיש ועוד דבכמה מקומות יכול למצוא איכא ביניייהו טובא ואינו חושש לומר אלא דבר אחד או שנים כדאמרינן בהמניח (ב״ק דף לב. ופס ד״ה הקדישו) גבי פלוגתא דיוסף הטור מיהו יש להביא ראיה דאפילו רב הונא דמפרש טעמא משום לרבי לא נבי מיתמי קטנים אפילו תוך הזמן דפריך עליה דרב אסי בפ׳ שור המיומנים (ערכין דף כב. ופס) ודחיק עלה לשנויי בנעל מובי׳ שקיבל עליו לזו ולא לזו ולא משני הכא במאי עסקינן בשלא הגיע הזמן בחיי האב ואין לומר דהתם קוביא סברה כטעמא דרב פפא דהא במסקנא [1]משני כשמייב מודה והאי שינויא ליתא אליבא דטעמא דרב פפא וכן יש להוכיח מגופיה דמילתיה דרב אסי דקאמר אלא אם כן רבית אוכלת בהן ור׳ יוחנן אינו מוסיף כי אם כתובת אשה משום מזוני משמע בעל חוב לא משתכח בשום ענין דנפרעין ומסתמא רב אסי ורבי יוחנן אית להו חזקה דרשי לקיש דהכי הלכתא דכפסיק בשמעתין ועוד אי לית להו חזקה דרשי לקיש א״כ קי״ל כרש לקיש בארבעה דברים וברים המולך (יבמות דף לו. ופס) לא פסיק רבא כוותיה אלא בתלת אע״ג דרבא ולחי׳ [2] פליג אריש לקיש בשמעתין מ״מ גם לדידן מוכח דלא קי״ל כריש לקיש אלא בתלת ובפרק ד׳ וה׳ (ב״ק דף לט. ופס) דפריך לרבי יוחנן דאמר מעליית יתומים והאמר רבי יוחנן אין מזקקין לנכסי יתומים אלא לכתובת אשה אע״ג דקיימא לן דטעמא הוי משום לרבי ואתם בשור שנגח לא שייך לרבי מ״מ פריך שפיר דרבי יוחנן אית ליה אין מזקקין בכל ענין אפילו במלוה הבא מחמת עצמו דלא שייך לרבי מעטא מקבלין עדות שלא בפני בעל דין: **אע״ג דאמור רבנן הבא ליפרע מנכסי יתומים בו׳.** ותניא נמי בפ׳ הכותב (כתובות דף פז. ופס) אבל מה תעשה שהרי אמרו חכמים הבא ליפרע בו׳ משמע שהיא משנה בשום מקום ותימה היכא אמרו חכמים דמאלמנה ליכא למילף דשאני אלמנה לאית לה בתנאי כ״ד ומייתיין לגרבי טפי ואומר ר״י מדתנן בפרק הכותב (שם דף פד.) גבי מי שמת והניח אשה ובעל חוב והיה לו מלוה ופקדון ביד אחרים כו׳ יתנו ליורשים שכולם צריכים שבועה ואין היורשין צריכין שבועה ועוד תנן בשבועות (דף מה.) וכן היתומים מן היתומים לא יפרעו אלא בשבועה וכו׳ שלא מצינו בין שטרותיו של אבא ששטר זה פרוע אלמא גם האב היה נשבע שאינו פרוע מכאן משמע שאם הוצא שטר חוב על חבירו וא״ל איתתבע לי דלא פרעתיך בגו זימניה אין צריך לעשות שבועה: **מי אמרי׳ במקום חזקה מה לי לשקר או לא.** הקשה הר״י בר מרדכי והא הך חזקה עדיפא משטר דבשטר אינו נוגה אלא בשבועה ובהך חזקה נוגה בלא שבועה וא״כ מאי קא מיבעיא ליה הא פשיטא דמיגו במקום עדים לא אמרינן כ״ש במקום חזקה דעדיפא טפי ואור״י דלא קשה כלל דודאי עדים עדיפי מחזקה דאי אמרי שפרעו אפי׳ בתוך הזמן פטור ואי אמרי אפילו אחר זמן ידענו שלא פרעו היה נוגה מן היתומים בלא שבועה ומה שצריך שבועה בשם לו בשטר זהו לפי שאינו מוכיח מתוך השטר אם פרע ואם לאו דזימנין דזייר ליה אפשיטי דספרא דאמרינן בפ״ק דב״מ (דף ח.) אך קשה דמ״מ תפשוט דלא אמרי׳ מיגו במקום חזקה מדרמי בר חמא דאמר בפרק כל הנשבעין (שבועות דף מה: ופס) המפקיד אצל חבירו בשטר צריך להחזיר לו [3](בשטר) ולא מהימן לומר החזרתי לך במיגו דאי בעי אמר דנאנסו משום דמצי א״ל שטרך בידי מאי בעי דלא אמר מיגו במקום חזקה דחזקה עדיפא דאין צריך שבועה וטעמא דשטרך בידי מאי בעי לא מהני לפוטרו משבועה ושמא קוביא דהכא לא סברה כרמי בר חמא ולא דמי כלל להוא [3]דפרק האומר (דף סד: ופס) דאמר היכא דמוחזק לן דאית ליה אחים ואמר יש לי בנים דנאמן במיגו דאי בעי פטר לה בגיטא וכן ההיא דהאשה שלום (יבמות דף קטו. ופס) דבעי המזיקה היא מלחמה בעולם מי אמר מיגו דאי בעי אמרה שלום בעולם או דלמא כיון דהמזיקה היא ואמרה בדדמי לא אמי מה לי לשקר ומרע לחזקה ומייתי התם מעין ההיא בעיא לא דמי כלל להך דהכא ומיהו קשה מדתנן ביבמות בפרק בית שמאי (דף קיא:) יבמה שאמרה תוך שלשים יום לא נבעלתי כופין אותו אחר שלשים מבקשים הימנו ומפרש התם דעד שלשים יום מפקיה טפי לא מוקי מיגיס אנפשיה לא אמרי׳ אין כופין דלא מהימנא אף על גב דאית ליה מיגו [4]דאי בעיא אמרה אינו יכול לבא עלי דנאמנת כדמוכח בסוף נדרים (דף לא.): ואמר

מסורת הש״ס

[1] [נר׳ הענין בתרוץ דף ד׳ ספא וספא פי׳ כל נתקן ונדקן ויתמיה הוא]. [2] [לקמן לג. ניטין לד:]: סחיטות פז. [3] [תוס׳ תוס׳ כתובות יט. ד״ה מזקה וכו׳ מה שהניחו בל״ס]. [4] [קדושין סב: ופ״ז]. [5] ל״ל נמנע״ס. ר״ם מדפי דהתם. תר״ר. [6] ל״ל בלרבא ולאי לא תקשה למה לא קאמר ד׳ דהא פליג אדרב אדם לקים. תר״ר. [7] ל״ל בעדים]. [8] ל״ל דקדושין פרק].

גליון הש״ס

גמרא בפרקים חזקה אמר׳ מה לי לשקר. עי׳ בריש קדושין דף רלה ע״א: תוס׳ ד״ה מי בו׳ **ראי בעיא אבריה א״י לבוא עלי.** לא זכיתי לכנין הא שם נמדרים מבאחר הטעם דנאמנת בהכי משום דאין לאסר בפני בעלה והכא ל״ש כן דהנגון ביתה וכמי דבריו דבא עליה אינו בעלה עוד וא״כ ליכא חזקה אי דהא ממ״ג אינו בעלה ואתרנהו כפי דבריה עדיין חזקתה לי ולא״כ:

הגהות הב״ח

(א) נר׳ במקום חזקה מה לי כל״ל ותיבת אמרי׳ נמחק: (ב) תוס׳ ד״ה מי היכי וכו׳ זמנו הגיעו מת האב כתוך: (ג) ד״ה ואפי׳ וכו׳ תוך זמנו (לרב ספא דמפרש וכו׳ ואפילו לרב הונא בריה דרב יהושע) תא״ת ונ״ב ס״ל ליכא חזקה אי דהא ממ״ג אינו בעלה ואתרנהו כפי דבריה עדיין חזקתה לי ולא״כ: (ד) בא״ד עדות בחיי האב נמי מצית למימר:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com